

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Силви Василев Чернев – преподавател по гражданско процесуално право в ПУ „Паисий Хилендарски” и БСУ

ОТНОСНО: Материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление: 3.6. Право (гражданско и семейно право). Конкурсът за „доцент”, обявен в Държавен вестник, бр. 57 от 26.06.2020 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра Гражданскоправни науки към Юри-дическия факултет.

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Представям становище по кандидатурата на гл. ас. д-р Ангел Йорданов Шопов за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Със заповед № Р33-4705 от 25.09.2020 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски" (ПУ) съм определен

за член на науч-ното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност «доцент» в ПУ по област на висше образование: 3.

Социални, стопански и правни науки; професионално направление:

3.6. Право (гражданско и семейно право), обявен за нуждите на катедра Гражданскоправни науки към Юридическия факултет.

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат:

Гл. ас. д-р Ангел Йорданов Шопов, преподавател по гражданско право в ПУ „Паисий Хилендарски”.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

1.1. Общо представяне на получените материали

Представеният от гл. ас. д-р Ангел Йорданов Шопов комплект материали е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи:

1.1.1. Документи от общ характер (диплом за придобита научна степен „доктор”, различни, изискуеми от закона справки за учебно-преподавателска дейност, и т. н).

1.1.2. Научни трудове: „Унищожаемост на договорите поради изма-ма“, Издателство „Сиби“, 2019 г., 8 броя статии и студии по темата (пред-ставени за оценка в настоящия конкурс). Посочени са още 20 броя произве-дения, които не са заявени за настоящия конкурс, но очертават публика-ционната активност на кандидата.

Всички представени научни трудове, които са представени във връзка с настоящия конкурс, се приемат рецензиране и се отчитат при крайната оценка.

2. Кратки биографични данни за кандидата:

2.1. Ангел Йорданов Шопов е завършил ПУ "Паисий Хилендарски", специалност „право“ през 1999 г. След завършване на стаж и успешно по-лагане на теоретико-практически изпит по право започва работа като ас-систент (впоследствие старши и главен асистент) в ПУ «Паисий Хлирен-дарски». През 2013 г. защитава докторска дисертация на тема «"Грешката като основание за унищожаемост на договорите" в Института за държавата и правото - БАН.

Прекарал е обучение в Университета във Фрибург, Швейцария; Т.М.С. Асер Институт, Хага, Холандия и н Университет за чужденци, Пе-руджа, Италия

2.2. Има многобройни участия в научни форуми и проекти на ПУ «Паисий Хилендарски» и др.

2.3. Владее и ползва английски, френски, италиански и руски.

2.4. В качеството ми на водещ преподавател по специалността гражданско-процесуално право в ПУ „Паисий Хилендарски“ имам дългогодишни впечатления от работата на кандидата като преподавател по гражданско право и други дисциплини. Тези впечатления са отлични.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

3.1. Кандидатът е дългогодишен преподавател по гражданскоправни науки в Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ (от 2001 г. до настоящия момент): Гражданско право – обща част; Юридически лица с нестопанска цел; Облигационно право; Международно частно право (2002 - 2004) за студентите от ЮФ на ПУ; Право на Европейския съюз (учебна 2004/5 г.) за студентите от Факултета по икономически и социални науки на ПУ и др. Във висока

степен притежава умения за работа в колектив и удачни подходи към студентите.

3.2. С оглед целта и обема на това становище ще се съсредоточа преди всичко върху оценката на представения хабилитационен труд – монографията „Унищожаемост на договорите поради измама“ , изд. „Сиби“, 2019 г.

3.2.1. Обща характеристика на труда

3.2.1.1. Представеният за конкурса научен труд представлява монографична разработка на важен институт на гражданското право, попадащ в сърцевината на общата му теория. В нашата правна книжнина липсва про-изведение, посветено на този институт. Преобладаващият брой изследвания се съдържат в курсове и учебници по гражданско право, или в по-общи разработки, посветени на недействителността на гражданскоправни фак-тически състави.

3.2.1.2. Разработката е в обем на 224 страници, разпределени в Увод, три глави и Заключение.

3.2.1.2.1. В Увода авторът обосновава избора на темата. Позовава се на липса на специално научно изследване, на близост с друго основание за унищожаемост – грешката. Подчертава се „двуликият“ характер на измамата – съчетание на грешка плюс морално укоримо поведение. Проследяват се основните моменти от труда.

3.2.1.2.2. Глава Първа е озаглавена „Понятие и историческо развитие на правните възгледи за измамата“.

Първият параграф е посветен на мястото на измамата сред останалите пороци на волята. Изложението се спира на психологическите обяснения за пороците на волята; изследва се

въздействието на редица фактори и се прави опит за дефиниция на измамата.

Прави се подробен обзор на историческото развитие на института на измамата, в който се проследява развитието схващанията за *dolus* и неговото съдържание в Древния Рим, последвано от формирането на т. нар. *exsertio doli*, в които бихме могли да търсим корените на съвременния институт на гражданскоправната измама в Древния Рим. Авторът разглежда корените на измамата в ранното и по-късното средновековие, като изследва развитието на схващанията на постгласаторите, канониците и естественоправниците. Специално внимание се обръща на измамата в периода след Френската революция. Представя се уредбата по Наполеоновия кодекс и се прави сравнение между развитието тази уредба и съответната уредба по немското право. Прави се сравнително изследване на най-новата уредба по *Code Civil*, тази по *BGB*, по *Codice Civile* и българския ЗЗД. Главата завършва с обобщение на историческото развитие и връзката му със съвременните уредби.

3.2.1.2.3. Глава Втора е озаглавена „Фактически състав на измамата като основание за унищожаемост на договорите“.

Преди да пристъпи към анализ на отделните елементи на фактическия състав авторът предлага допълнителни сравнително правни данни и описва подхода към уредбата по българското право.

Последователно се разглеждат особеностите на отделните елементи на фактическия състав: по отношение на умишленото въвеждане в заблуждение се прави анализ на съдържанието на умисъла. Специално внимание се отделя на преддоговорното задължение за информация и връзката му с умисъла. Прави се

сравнение на умисъла при измама и умисъла при преддо-говорна и договорна отговорност.

В по-нататъшното изложение се разглежда вторият аспект на този елемент – самото въвеждане в заблуждение. Разглежда се постигането на заблуждение чрез действия, чрез бездействие като се разглеждат особеностите на бездействието при измамата, включително посредством сравнително-равен преглед.

Следва анализ на втория елемент от фактическия състав – невярната представа за действителното положение у измамения – разглеждат се обхватът на грешката у измамения и частният въпрос за измамата при алеа-торните договори.

Четвъртият параграф на тази глава е посветен на третия елемент от фактическия състав: връзката между умишлено предизвиканата погрешна представа и решението на измамения да сключи договора. Наред с особености на умисъла и тяхното отражение върху крайната характеристика на последиците на измамата авторът разглежда и различни подходи при преценката за решаващото въздействие на измамата.

3.2.1.2.4. Последната глава – Трета – е посветена на особени случаи на измама: измама от трети лица. Съдържа и пространно сравнение между гражданската и наказателната измама.

3.2.1.2.5. Работата завършва със Заключение, което представлява своеобразна анотация - съдържа описание на извършения научен анализ на проблематиката.

3.2.2. Положителни качества

3.2.2.1. Преди всичко трябва да се спомене детайлното и задълбочено познаване от страна на автора на значителна по обем

литература: цитирани са 114 заглавия на кирилица (български и руски език) и 69 произведения на няколко чужди езика.

3.2.2.2. Казаното се отнася и за голяма по обем съдебна практика и ар-битражна практика (включително на чужди държави), а така също и практика на съдилища по наказателно право.

3.2.2.3. Изложението разкрива пространни познания не само в областта на гражданското право, но по история на правото (особено това се отнася до познаване в детайли относно разглеждания и свързани с него институти в Римското право, средновековното право, правото през късното среднове-ковие и съвременното право (начиная от епохата на Френската революция). При прочита на работата се установяват сериозни знания по обща теория на правото и наказателно право. Авторът свободно борави с различни теоретични схващания отнасящи се пряко до изследвания правен институт и успява да очертае спецификите на явлението в общотеоретичен и интердис-циплинарно-сравнителен план. Разкритата висока степен на правна еру-диция придава на съчинението сериозна и всеобхватна информативност.

3.2.2.4. Целият труд също така говори за висока обща и езикова гра-мотност на автора.

3.2.2.5. Като значими приноси моменти бих открил следните:
- представянето на разрешенията на уредбата по т. нар. soft law – ПЕДП (Принципи на европейското договорно право); UNIDROIT (Принципи на международното търговски договори) и ПОРР (Проекта за обща референтна рамка за европейското търговско право), които несъмнено ще играят съ-ществена роля при бъдещото развитие на националната ни правна уредба;

- обосноваването на т. нар. (от автора) „двулик характер“ на измамата като основание за унищожаемост на договорите (едностранните сделки), изразяваща се в протекъл неправилно познавателен процес от една страна, но и наличие на морална укоримост – от друга;
- точното и ясно формулиране на елементите на действащия фактическия състав на гражданскоправната измама (чл. 29 ЗЗД) на базата на широк исторически и сравнително правен преглед;
- изследването на хипотези, в които поведението на лица, различни от страните по засегнатата сделка могат да станат причина за създаване на неверни представи у измамения;
- тънките разграничения между „измамата“ и „грешката“ като отделни основания за унищожаемост на договорите;
- от особена полезност е паралелното разглеждане и разграничаването на приложното поле на наказателноправната и гражданскоправната измама и др.

3.2.3. Констатирани слабости:

3.2.3.1. Независимо от задълбочения анализ на разглеждания правен институт авторът нито стига до изводи за удачността на действащата правна уредба, нито пък в резултат на критичен преглед дава предложения за усъ-вършенстването ѝ.

3.2.3.2. В хода на изложението по отделните аспекти на един относително частен въпрос на гражданското право (каквото е гражданскоправната измама) авторът често прави повторения на вече казани неща (например описанието на фактическия състав), а същевременно умишлено изоставя от изложението проблеми, които имат сериозно теоретично и най-вече прак-тическо значение: напр. съотношението между правомощията за унищожаване на договор

поради измама или разваляне на такъв договор (при пот-ребителски договори – бележка под линия № 2 към Глава Трета) или фак-тически състави на измамата – напр. тези, които предвиждат защита на финансовите интереси на ЕС (ЕО) – бележка под линия № 49, Глава Трета.

3.2.3.3. Извън ползрението на автора остава гражданскопроцесуалната проблематика, свързана с гражданскоправната измама (за разлика от това сериозно внимание е обърнато на процесуалните аспекти при разгранича-ването на наказателно-правната и гражданско-правната измама). Така например, при последователно третиране на измама (унищожение на дого-вор поради измама и предлаганото от автора последващо третиране на ис-кове по чл. 12 ЗЗД остро се поставя въпросът за значението на мотивите съ-дебното решение по унищожаването на съответния договор спрямо процеса по определяне съществуването на преддоговорна отговорност по чл. 12 ЗЗД.

Би могло да се каже, че посочените особености на работата в настоящата точка всъщност не представляват съществени слабости, които нама-ляват стойността на труда.

3.2.4. Представените трудове извън хабилитационния са много на брой и представляват самостоятелен интерес, но определения обем на становището не разрешава подробното им обсъждане.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените за конкурса научни трудове на Ангел Йорданов Шопов напълно отговарят на изискванията на закона. В тях се съдържа пространен и задълбочен анализ на проблематиката на

класически институт на гражданското право, които е значим от теоретична и особено от практическа гледна точка в контекста на установилите се в последните години ниски стандарти на добросъвестност в гражданския ни оборот. При работата е използвана изключително обширна литература на български и чужди езици, обхваната е многобройна съдебна практика на българските съдилища и на някои чуждестранни съдилища. Кандидатът демонстрира забележителни по дълбочина и обем познания и възможности за анализ.

Не по-малко впечатляващи са и преподавателски качества на Ангел Йорданов Шопов.

Предвид гореизложеното, **ПРЕДЛАГАМ** на **УВАЖАЕМОТО** Научно жури да предложи на компетентния орган да вземе решение за заемането от гл. ас. д-р Ангел Йорданов Шопов на академичната длъжност «доцент» в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление: 3.6. Право (гражданско и семейно право).

11.11.2020 г.

Изготвил становището:

проф. д-р Силви Чернев